

На здымку: удзельнік заключнага агляду калгасна-саўгаснай мастацкай самадзейнасці Мінскай вобласці ансамбль песні і танца калгаса імя Кірава Слуцкага раёна выконвае танец «Слуцкія паясы».

ІДЗЕ АГЛЯД МАСТАЦКАЙ

САМАДЗЕЙНАСЦІ

Песні вольнай працы

Слава працы — пад такім лозгам праходзіў аглед калгасна-саўгаснай самадзейнасці Гродзенскай вобласці. Калгасныя свінгары, звычайныя, бригадзіры разам з песняй, танцам прывезлі з сабой малады забор, полых палёў, радасць вольнай працы.

Заклучны аглед адкрывае хор калгаса імя Шчыра Навагрудскага раёна, які адыграў і ўнёс да выканання песню «Гімн працы». Добра пратанула ў выкананні хор Беларускай народнай песні «Малады дубочак». Калектыву гэтыя мелодыі, але сваім выступленнем ён паказаў, што знаходзіцца на правільным творчым лабічы і пры далейшай рабоце можа дасягнуць значных поспехаў.

Разнастайнасць жанраў, багацце тэматыкі — характэрныя асаблівасці сёлетага агляду мастацкай самадзейнасці Гродзеншчыны. У агледзе прынялі ўдзел 14 хораў і вакальных ансамбляў, многа танцавальных калектываў і індывідуальных выканаўцаў. Харавы жанр быў прадстаўлены такімі вядомымі калектывамі, як капела калгаса «Сцяг Саветаў», хор калгаса «Новае жыццё» Карэліцкага раёна і маладымі талентамі калектываў. Сярод іх асабліва трэба вылучыць акапелу хор калгаса «Гігант» Жалудскага раёна.

Парадавала на агледзе і майстарства танцавальных гуртоў. Танцы зрабілі добрае ўражанне сваёй неапрацаванасцю і напярэднямі каларытам. Тут трэба адзначыць «Смаргонскую кадрылю» ў вядомым калектыву калгаса імя Мічуріна Свіслацкага раёна. Самы факт вострага гэтага танца на Гродзеншчыне гаворыць аб узаемааб'ядначэнні рапартуару сярод самадзейных калектываў, аб іх творчым супрацоўніцтве.

Фельчар калгаса «10 год Уз'яўлення БССР» Паўлючыка з сапраўдным майстарствам і жывым гумарам прачытаў гумарыстычны верб «Дзяўчына і заяц і лібералы», уладчыма прачытала верш А. Куляшова «Камітэты» калгаснага калгаса імя Аляксандра Невскага Свіслацкага раёна Варабей.

Што ж мякка ўвогуле сказаць аб агледзе? Якія думкі і пачуцці ён выклікае? Галючы — гэта пачуццё годнасці за наш — гэта пачуццё ўсё не толькі добра працаваць, але і культуру да прыводзіць са самай стайнага выкарыстання і выкарыстаннем вельмі шчыра да мастацтва, жаданне выказаць свой чароўны энтузіязм у зграбным танцы, у вясёлай частушцы і шчырай песні.

Хочацца пажадаць калгасным артыстам, каб яны настолькі ўважліва і свабодна развілі таленты, уздымаючы самадзейнасць мастацтва нашай вёскі на яшчэ больш высокі ўзровень.

А. ЛАВОВІЧ,
аспірант Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

Лепшае месца адпачынку

У Косаве стаіць прыгожы будынак. Тры гады прывілае з часу, калі ён быў збудаваны ў эксплуатацыю. Дом культуры стаў лепшым месцам адпачынку жыхароў горада. Тут рэгулярна дэманструюцца кінафільмы, ёсць бильярд, бая, настольныя гульні, бібліятэка.

Надаў Дом культуры наведвалі артысты Брэсцкага абласнога тэатра імя Ленінскага камсамола. Яны паказалі п'есу «І праўда і шчасце».

П. МЕРГЕС.

ГЭТА ПАТРАБУЕ ГАВОРКІ

Зусім нядаўна гарача спрачаліся аб тым, ці існуе зараз савецкі фальклор, ці стварэў народ свае новыя песні, прыказкі, прымаўкі, частушкі і т. д. (гл. «Новы мір» № 8, 1953, № 8, 1954). На жаль, у дыскусіях не заўсёды ўлічвалася жыццё, а яно якраз і вырашае спрэчку.

Калі гаворыць пра наш сучасны фальклор, то яркім сведчаннем росквіту амаль усіх яго відаў з'явілася расійска-беларуская Дэкада самадзейнага мастацтва, прысвечаная 40-годдзю БССР. Гледачы не толькі пераканаліся ў росце майстарства выканаўцаў, якое часам набліжалася да прафесіянальнага ўзроўню, — яны пачулі новыя песні і прымаўкі, убачылі танцы, што ўзніклі ў асяроддзі калгаснікаў і рабочых у самы апошні час. Мноства ўзораў народнай творчасці розных жанраў, у якіх адлюстравана пасляваеннае жыццё нашай краіны, запісана фальклорнымі экспедыцыямі АН БССР і іншых навуковых і навукалюбивых устаноў. Факты пераканваюць, што росквіт савецкай літаратуры зусім не змяняе развіццё вуснай творчасці народа.

Праўда, у беларускім пасляваенным фальклоры можна адзначыць змены ў жанравым складзе, тэматыцы, узмацненне ўзаемазвязей народнай творчасці і літаратуры, дабравольны ўплыў на яе масавая песні.

Датэльева вывучэнне гэтых з'яў на канкрэтным матэрыяле даць магчымасць глыбей высветліць спецыфіку сучаснага фальклору, больш ясна ўбачыць шляхі і перспектывы яго развіцця.

Спынімся на жанравым складзе і тэматыцы беларускага фальклору часоў Вялікай Айчыннай вайны і пасляваеннага мірнага будаўніцтва.

Калі, напрыклад, у фальклоры даваенных гадоў асноўнымі жанрамі былі песня, частушка, прыказкі і прымаўкі, а празаічныя жанры развіваліся менш інтэнсіўна, то ў час Вялікай Айчыннай вайны, побач з песняй, частушкай, прыказкамі і прымаўкамі, народ склаў і празаічны твор розных жанраў: казкі, легенды, жарты. Аднавілі бытаванне, хоць, праўда, і не знайшлі шырокага распаўсюджвання, нават іланы. Гэтыя змены выклікаліся ўмовамі, у якіх знаходзіўся ў час вайны беларускі народ. Каб паказаць гераічнае барацьбу з фашыскай наваляй і ўспяшчы падзій народнага патрыятызму, патрэбны былі звыклыя падлоты, і народ стварыў легенды, гераічныя казкі, іланы, жарты, гераічныя прыказкі і прымаўкі.

Цяпер найбольш папулярны адзін з самых баявых і аператыўных жанраў — частушка, якую народ адрозваў ад частушкі на ўсё падзеі нашых жывіц. Свой працоўны і грамадскі характар выноў былі прыказкі і прымаўкі. Паміж імі былі прыказкі і прымаўкі, якія выноў былі прыказкамі і прымаўкамі. Паміж імі былі прыказкі і прымаўкі, якія выноў былі прыказкамі і прымаўкамі.

На першы погляд пералік асноўных жанраў пасляваеннага беларускага фальклору можа стварыць уражанне, нібыта сучасны фальклор з'яўляецца перапрацаваным матэрыялам свецкай, што ў пасляваенным фальклоры беларускі народ глыбока і праўдліва адлюстравалі вольнае жыццё, а не толькі велічыня дасягненні ў гаспадарцы, але і новае ў духоўным абліччы працоўных.

У песнях і частушках першых пас-

ляваенных год беларускі народ, расказваючы аб росквіце Радзімы, раскрывае духоўнае багацце простага чалавека, чья праца пераўтварае родную зямлю. Чалавек працы ў сучасным беларускім фальклоры — смеялы наватар, які пастаянна імкнецца наперад, авалодвае ведамі, актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці. У некаторых творах працоўныя падзвігі — працяг падзвігаў баювых:

За вайну ён, мне казалі,
Арлены меў і мелалі,
А цяпер каханы мой
У калгасе стаў героям.

Яшчэ не паспелі газеты надрукаваць усіх вышавальных тэаграм з прычыны залупы савецкай касмічнай ракеты на Месяц, а народ у паэтычных радках уладваў гэтую падзею:

Хутка, хлопцы, на ракеце
Палым мы на Луну,
Усёй брыгады на планеце
Удзельнічаць будзем і яны.

У беларускім фальклоры псеўдаваенных год знаходзіць водгук важнейшых падзей міжнароднага жыцця, барацьбы за мір.

У Савецкага Саюза
Шлях-дарожка наша;
Сяг свабоды, праўды, міру
Адстаім мы да канца.

Такая, напрыклад, і прыказка: «Добрым людзям — мір, а паленцам — галавою ў вёр». Яна трапіла абавязковае думкі працоўных Беларусі.

Свярдзжэнні, нібыта ў наш час фальклор перастаў развівацца, глыбока памылкова. Але ў той жа час паўстаюць пытанні, якія новыя рысы найбольш сучаснага фальклору і што ім страчана ў параўнанні з дазваеннымі?

Аб спецыфіцы сучаснага фальклору многія нашы даследчыкі выказвалі часам супрацьлеглыя думкі, прычым і такія свярджэнні, якія наспелі і наносілі шкоду не толькі творчым работам, але і зборніцкім і публікацыйным народнай творчасці.

Да такіх памылковых, на наш погляд, свярджэнняў трэба аднесці, у першую чаргу, адмаўленне калектывнасці як адной з вызначальных рыс фальклору. «Памылковым, фармілістычным, антыгэтычным» поглядам лічыць некаторыя аўтары разуменне фальклору як калектывнага творчасці народнага мас (гл. часопіс «Новы мір» № 8, 1953, стар. 230).

Пры гэтым яны супрацьстаўляюць калектывнасць і народнасць зместу мастацкіх твораў. Калі твор народны па зместу, ён можа быць аднесены да фальклору, кажуць яны. А ці ж творы нашай сучаснай літаратуры не народныя па зместу? Дзе ж тады мяжа паміж фальклорам і літаратурай? Паўстаюць і іншыя пытанні, вырашаць якія з падобных паціўніч не магчыма.

Вядома, трэба яшчэ і яшчэ прыгадаць добра вядомыя выказванні М. Горькага аб калектывнай прыродзе фальклору. Ён неаднаразова падкрэсліваў, што фальклор — гэта вусна-паэтычная творчасць працоўных мас, што «толькі гіганцкай сілай калектывнага растлумачэння перапрацавана і да гэтага часу глыбокаму прыгожасць міфа і эпаосу, што «у міфе і эпаосу паўна вывучэння калектывнага творчасці» і т. д. Пры гэтым у многіх працах і мастацкіх творах Горкі паказваў, што калектывнасць неслыга разумець, як адначасовае стварэнне нейкім вядомым калектывам песні ці казкі, ці калектывнасць у фальклоры — працэс аб'яднання і ўдасканалення многімі накаленнямі лепшых твораў багатай народнай спадчыны.

Зразумела, адбор і шліфоўка — працэсы, якія працягваюцца ўвесь час. Але можна сказаць, для твораў дарэвалюцыйнага фальклору гэты працэс быў больш працяглым, чым для твораў савецкага фальклору.

Справа ў тым, што першааснова

сучасных твораў складаецца працоўны нашай краіны, культурны ўзровень якіх нязмерна вырас у параўнанні з дарэвалюцыйным мінулым. Нашы сучаснікі — рабочыя, калгаснікі, прадстаўнікі інтэлігенцыі — складаюць глыбока па зместу мастацка твора, частка якіх без вялікіх змен уваходзіць у народны рапартур.

Апошняя акалічнасць памылкова тлумачылася асобнымі фальклорыстамі. Маўляў, усё ў нас працоўныя людзі, усё яны з нашым светлаглядам, усё яны могуць ствараць не толькі матэрыяльныя, але і духоўныя каштоўнасці, і калі гэтыя людзі не прафесіяналы і мастацтва, іх творчасць можна аднесці да фальклору. Горш за ўсё тое, што падобныя свярджэнні ўзводзіліся ў нейкі закон. У выніку ў рускім фальклоры пачалі прапагандаваць «савецкія быліны» (гл. так званыя «навіны»), якія трапіла былі ахарактарызаваныя формулай з гэтых жа «навін»: «Ой ты, мой есі, подавай таксі». Штучны, мёртважаротны твора складаны на рэцэптах фальклорыстаў і талентавіты выканаўцы, і калігратаратурныя дэякі ў многіх нашых рас-публікаў.

Ямаля падобных штучных твораў трапіла ў даваенны зборнікі і беларускага савецкага фальклору. Арыентаваны пераважна на ідэйны змест, укладальнікі зборнікаў часта ўключалі ў іх прымытыўныя з мастацкага боку частушкі і песні. Была аддадзена даўнае часу — у зборнікі трапілі «савецкія быліны» і «навіны», якія выглядалі не больш, як анахронізмы (гл. «Быліны аб мудрым воіне Кліме і яго таварышах», «Легенду пра вялікіх багатыроў» у зборніку «Чырвоная Армія і абарона Радзімы ў беларускай народнай творчасці», Мінск, 1938).

У апошнія часы мы таксама сустракаемся з вынікам ігнаравання калектывнасці народнай творчасці. Так, напрыклад, у зборнік «Беларускія прыказкі, прымаўкі і жарты», складаны І. Радановічам, трапіла частка выразаў, якія не былі ў народзе. Асобныя выразы даліся ад сапраўдных дум народна, другія ж толькі нарадзіліся і не выліся ў закончаны мастацкую форму. Ці можна лічыць народным творам штучную прыказку: «Скрапа тэлепакуль увесць свет абліцела»? Кожнаму разумеламу, што народ ніколі не скажа аб гэтым, якая неслы ленышкі ідэі ў масы: «Скрапа тэлепакуль».

А ці можа народ гаварыць аб сваіх класавых ворагах з цеплыняй і замілаваннем: «Пазарасталі тыя дарожкі, дзе хадзілі панскія ногі»? Што агульнага з народнай творчасцю мае такі выраз: «Нашы гарматы б'юць заўзятых, сцеражэцца, паны, і трымаць мошны штаны»? Падобныя прыклады можна значна павялічыць.

Памылковыя думкі аб тым, што калектывнасць не з'яўляецца адной з вызначальных рыс фальклору, выходзяць за межы адносна вузкага кола фальклорыстаў і зборніцкаў, у больш шырокай масе. Не так даўно нам даялося перакананне аднаго са складальнікаў «народнай мудрасці» ў тым, што стварэнні ім «прыказкі і прымаўкі» (даволі вялікі том) не маюць ніякага дачынення да гэтага жанра народнай творчасці. «А ці ж ён не прадстаўнік народа? — прычыў ён. — Вы ж запісваеце ад асобных грамадзян фальклорныя творы, дык чаму не лічыце фальклорам таго, што я напісаў?» І толькі параўнанне гэтых «прыказак» з лепшымі ўзорами народнай творчасці пераканала таварыша ў памылковасці яго поглядаў.

Развіццё сучаснага фальклору значна апаздзелае тэарэтычнае распрацоўку пытанняў фальклору. З'явіўся адбываюцца зараз у духоўным жыцці народнага мас, патрабуюць да сябе штодзённай увагі.

К. КАШАШНИКАУ.

Поспехі гастрольнай паездкі

Людзі знаціны у нас — Расвітае наш калгас! Усе дзяўчаты — малайцы, Ды й не горш за іх хлапцы!

Гэтыя эстонскія песні «Калгаснае цудо» Эрнесакса, спецыяльна падрыхтаваны для сустрэчы з працоўнымі БССР. Дзяржаўная акадэмічная капела БССР (мастацкі кіраўнік — народны артыст СССР) пачынала канцэрты ў Ліені і Гігі капела праспявала на беларускай мове латышскую «Песню рыбака» Азэліна (пераклад М. Танка). Працоўных Вільнюса і Каўнаса беларускія спевакі віталі на літоўскай мове песняй Шымкуса «Мы спяём!».

Да вялікага гастрольнага падарожжа, якое працягвалася з 14 лістапада па 22 снежня, капела старанна падрыхтавала канцэртны праграму. Вялікая адказнасць ляжала на кожным удзельніку калектыву. Рапарт капелі аб творчых дасягненнях працоўнымі братніх рэспублік быў прыняты з удзячнасцю. Для калектыву гэта самая дарэжная ўзнагарода!

Дарэка Тарту В. Лаян піша ў «Вядомым газет» «Советская Рэспубліка»:

«Дзяржаўная акадэмічная капела Беларускай ССР у Эстоніі з'явілася важнай падзеяй у культурным жыцці нашай рэспублікі. Працоўныя Эстоніі любяць музычную і харавую культуру і былі рады пазнаёміцца з таленавітымі калектывам. Мы ад усёго сэрца выказваем шчырую падакту нашым гасцям за іх выдатнае мастацтва».

Калектыву капелі перад выступленнем у вільій зазе Ленінградскай філармоніі вельмі хваліліся. Але творчы экзамен быў вытрыманы выдатна! Побач з многімі нумарамі, слухачы гарача прынялі новы твор ленінградскага кампазітара А. Сарокіна па словы А. Пракоф'ева «Добрыя ночы, руская зямля», які, таксама як і песні прыбалтыйскіх народаў, капела спецыяльна падрыхтавала для гэтай паездкі.

Праслухаўшы канцэрт капелі, ленінградскі музыкантаў Ю. Крамлёў піша мастацкаму кіраўніку Р. Шырма:

«Яшчэ раз хочацца падзякаваць Вам за народнасць, паэтычнасць і высокае майстарства».

Хор ціха, прасветлена спяваў трансфарміраваны ў мажор інтанацыі пабочнай тэмы «Павей, ветрык».

Выбраная кампазітарам форма ізаляцыя дапамагае дасягнуць да слушача асноўную ідэю паэмы: пратэст супраць фашыскага варварства і думка аб тым, што «гэта не павіна паўтарыцца». Разам з тым паэма — светлы помнік не толькі ахвярам фашызма, але і вечно жывым героям, якія аддалі сваё жыццё ў барацьбе за мір і шчасце ўсяго чалавецтва.

Для Г. Вагнера паэма «Вечна жывыя» — вялікі крок наперад перш за ўсё па глыбінні і зместунасці ідэйных аўтарам тэм-воібраў. Гэта асабліва відэаочна пры параўнанні паэмы з яго аркестраванай сюітай. Пры ўсёй знешняй маляўнічасці, яркасі тэм і вынаходніцтве аркестраванай сюіты ўсё ж паэма будаваў сапраўднай глыбіні зместу і сапраўднага сімфанічнага развіцця. Глыбокаму зместу паэмы адпавядае і выбраныя аўтарам форма. Паэма лаганічная і лагічная па настрою: у гэтым пераканова сапраўднае сімфанічнае развіццё тэмы і многія тэмбравыя знаходкі ў партытуры твора.

Гэтыя творы ўяўляюць сабой вельмі значную частку з усёго напісанага беларускімі кампазітарамі за мінулы 1959 год. Перш філармоніяй ставіцца задача хутэйшага данясення іх да нашага патрабавальнага слухача. Усе названыя творы заслугоўваюць быць шырока паказанымі ў добрым выкананні і ў самы бліжэйшы час. Аўтары з неярэспівае чакаюць гэтага ад філармоніі.

Я. ЦІКОЦКІ,
народны артыст СССР.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

З рэпертуару капелі найбольш гарача прымаўлі публіка кантата А. Багатырова па словы Я. Коласа «Леніну слава!», паэма аб Леніне Саладухі па словы Д. Беднага «Сняжнік», «Лясная песня» Ул. Алоўнікава па словы А. Русака, «Радзіма мая дарэгая» Ул. Алоўнікава па словы А. Бачылы (саліст Н. Савенка), «Павей, ветрык» у апрацоўцы Р. Пускага, «Вечарынка ў калгасе» С. Палонскага па словы Я. Купалы.

Кніжная паліца

Выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі, выданыя ВУБСР-на-педагагічным выдавецтвам БССР:

Альбом. Якуб Колас. Жыццё і творчасць. Складальнік Ю. Пшыркоў. На беларускай мове. Тыраж 5 тыс. экз. Цана 18 руб. 80 кап.

Зборнік песень і вершаў для дашкольнай і першых класаў. На беларускай мове. Складальнік С. Аляксімовіч. Тыраж 5 тыс. экз. Цана 6 руб.

Янка Журба. Светлыя дні. Выбраныя вершы для дзяцей дашкольнага ўзросту. На беларускай мове. Тыраж 6 тыс. экз. Цана 2 руб. 20 кап.

П. Кавалёў. Сябры мае, дзеці. Апаўданні. На беларускай мове. Тыраж 10 тыс. экз. Цана 1 руб.

П. МЕРГЕС.

3 другога боку Месяца...

3 другога боку Месяца...

Новая кніжка П. Беранькі і Хв. Жычкі «Лясныя страхі» змяшчае некалькі апаўданняў і фельетонаў, розных чытачых сярэдняга школьнага ўзросту. Дзеці, якія запамнілі аўтараў на першай іх кніжцы «Сукенка ў крапінку», з цікавасцю працягваюць у зборніку фельетоны «Сумы хлеб», «Лясныя страхі», «Цэнтр увагі», апаўданне «Скандынаўскі лядвік» і інш.

«Лясныя страхі» — працяг цікавай размовы з маленькім чытачом, пачатай аўтарамі яшчэ ў першай кніжцы. Без сентэнцый і паўчыванняў даводзіць яны дзецям, што добра, а што дрэнна, звартаючыся да гумару, а часам і да сатыры.

Вядома, як прагнуць дзеці выдасціцца, праславіцца, прышчытавацца. Гэта і не зусім дрэннае жаданне, але працягваюцца яно, калі не накіроўваецца дарослым, часта недарэчна, смешна. Вось Міша С. («Цэнтр увагі»), знаходзячыся ў пільнерскім лагэры, марыць аб тым, каб нечым праславіцца, «ёбо дома сэрца аднагоду Міша — уга!» А тут — новыя ўмовы. І вось выхад знойдзены: Міша раз і другі, і трэці амаўляецца ад ямы, заяўляючы, што сыты. Усе звартаюцца на яго ўвагу... Слава прышло... Але галадоўка цягнулася нядоўга: ноччу Міша быў рады кавалку хлеба, які даў яму вартаўнік, а раніцай — камяк смеху, а камяк... слёзы.

Два хлопчыкі парашылі выпраба-

ваць смеласць («Лясныя страхі»), адправіліся ноччу ў лес і надарпелі некалькі ўяўных страхаў.

Другія хлопчыкі («Скандынаўскі лядвік»), пачуўшы легенду аб прапаўшым замку, парашылі знайсці яго, але не для таго, каб «разбагацець», а каб «праславіцца на ўвесь Савецкі Саюз».

Улада паказаныя «універсальны Грыша» — майстар на ўсе рукі. Такага амаль у кожным класе сустраць можна: хапаецца ён і за тое, і за другое, а ў выніку — не выходзіць нічога.

У апаўданні «Слава волі» яскрава пададзены наступны псіхалагічны момант. Пеня К. парашыў жыць па распарадку дна. Ён разумее, што так патрэбна. Але ў яго столькі «сілы» волі, што ён не можа ўстаць перад «спакусамі» іншых, больш цікавых, на яго думку, чым урокі, заняткаў.

Асобна ў зборніку стаіць апаўданне «Лясныя лісткі». Хочацца разгледзець яго падрабязней.

Брашура пра беларускі ансамбль

Брашура Л. Мухарынскай, якая лягла на вышыню ў Дзяржаўным выдавецтве БССР, прысвечана Беларускаму дзяржаўнаму народнаму ансамблю песні і танца, аднаму з найбуйнейшых мастацкіх калектываў рэспублікі.

Пісаць пра калектывы, які знаходзіцца ў росквіце сваёй творчай дзейнасці, і лёгка і ў той жа час цяжка. Лёгка таму, што можна знайсці за ім навочна, непасрэдна сачыць за яго ростам. Цяжка таму, што практычная работа калектыву, яго штодзённыя прыватныя праблемы не заўсёды дазваляюць узяць іх сабе ў перспектыве, дакладна і канкрэтна ацаніць факты з пункту гледжання іх значнасці. Тым больш, што Беларускаму дзяржаўнаму ансамблю належыць да тых калектываў, вылучаюцца рысай якіх з'яўляюцца пастаянна творчыя пошукі новага, апэратыўна рашэння разнастайных праблем народнай харавой і хараграфічнай культуры.

Аўтар нарыса (сталь і характар брашуры вытрыманы іменна ў плане нарыса) выбраў верны ракурс асветлення дзейнасці ансамбля, паказваючы яго практыку «знутры».

Мастацкі калектыв — гэта адзіночка індывідуальнасцей. Аўтар знаёміць чытача з людзьмі ансамбля, канкрэтнымі носьбітамі тых мастацкіх дасягненняў, якімі так часта радуе ансамбль сваіх шматлікіх прыхільнікаў.

У брашуры даецца пераглед гісторыі ансамбля. Паўстае ўява, што было падрыхтавана ўсім ходам развіцця беларускай харавой культуры. Аўтар уключае шматлікія калектывы, народныя і прафесійныя, якія з'явіліся нібы падступамі да Дзяржаўнага народнага ансамбля, пошукамі шляхоў развіцця нацыянальнага харавога і танцавальнага мастацтва. Падступы гэтыя, трэба сказаць, намячаліся яшчэ ў пераходны перыяд часу ў дзейнасці шматлікіх аматарскіх і прафесійнальных калектываў, якія па меры сваёй сілы і магчымасцей развівалі нацыянальную беларускую музыку.

Значна, калі не асноўна ўвага ў нарысе ўдзельна рэпертуару ансамбля. Гэта натуральна, бо рэпертуар з'яўляецца важнейшым паказчыкам творчага аб'явіцтва калектыву, яго ідэйна-мастацкай накіраванасці. Натуральна гэта аказалася і таму, што сам аўтар нарыса з'яўляецца даследавальнікам народнай беларускай музыкі, які распрацаваў на працягу гадоў асобныя яе тэарэтычныя праблемы. У сувязі з гэтым, у брашуры закранаюцца такія «праграмавыя» пытанні народнай музычнай творчасці, як пытанне аб паходжанні і развіцці ў Беларусі шматгалосна, характарыстыка масовых

стыляў песнятворчасці, гістарычнай пераемнасці народнага мастацтва. Неаднаразова падкрэслівана думка аб новым этапе развіцця народнай творчасці, якая пачалася з савецкай эпохай, аб вобразнай і ідэйнай багаты сучаснага мастацтва, пашырэнні яго мастацкіх магчымасцей. Гэта адносіцца не толькі да ўзору народнай творчасці, якая павялілася ў апошні час. Зусім іншы сэнс атрымала і творчасць традыцыйная, для якой настала, як правільна адзначае аўтар, пара «новай сталасці». Тая ж самая думка праводзіцца, калі аўтар гаворыць «аб наватарскім павароце старадаўняй тэм» як аб істотнай з'яве рэпертуарнай палітыкі ансамбля. Тут у прыватнай форме ставіцца адно з кардынальных пытанняў сучаснага мастацтва — пытанне аб адносінах традыцыі і наватарства.

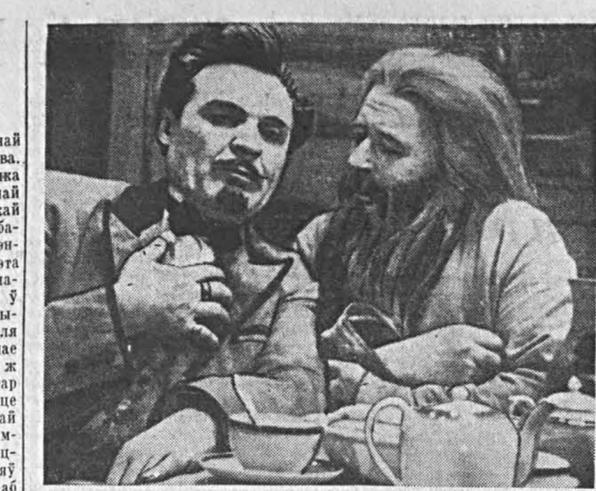
Аналізуючы іх піша аўтар, у гэтым час дакладна сутыкнуцца з гэтым пытаннем, вырашаючы, ці варта прытрымлівацца «музейна-апаграфічнага» напрамку ў выкарыстанні народнай творчасці або адмовіцца дзяля навізны ад усіх традыцый нацыянальнага мастацтва. Заўвагі аб небяспечнасці ўхілаў у той ці іншы бок асабліва важныя для нашых шматлікіх самадзейных калектываў. Не сабралі, што пакуль вельмі нямногімі і ў ідалосе натрапіць на тую «залатую» сярэдзіну, якую, думачка, нялёгка спачатку было знайсці Дзяржаўнаму ансамблю. У брашуры, можа, варта было б больш падрабязна сінтэзіраваць на гэтым пытанні, паказваючы, як на практыцы ў народным ансамблі пераадоляліся цяжкасці.

Нагледзіцца на тое, што брашуру пісаў не спецыяліст-харавік, у ёй з дастатковай паўтай асветлены пытанні вачына-выканаўчага стылю, народнай манеры спявання, з яе «ахналогія» распаўсюд на галасы, тэмбравай падстройкі.

Для перадача сваіх думак аб жыцці і дзейнасці Дзяржаўнага ансамбля аўтар выбраў форму непасрэднага апавадання. Асноўна — агульны стыль пісьма — эмацыянальна напружанага мова, багатая метафарамі, малюўчымі вобразамі. Аўтар імкнецца ўвесці чытача ў кола музычнай вобразнасці, даць злучыць эмацыянальны падзеі выканання той ці іншай песні або танца. І гэта яму амаль заўсёды ўдаецца. За часам толькі з'яўляюцца, што аўтар заахляпаецца і губляе функцыю рытма апавадання, яго канструктыўнае чыленне.

Нялёгка знайсці раўнавагу паміж прафесійнальным аналізам музычных фактаў і жывасцю, папулярыснасцю яго падачы. Нам думачка, што Л. Мухарынскай гэта ўдалося, і ў гэтым яна заслужыла вышэйшай рэпутацыю работніцы, якая становіцца адзіночкай яе ад многіх манераграфіі.

Л. С. Мухарынская. Беларускі дзяржаўны народны ансамбль песні і танца. Мінск, 1959 г. 3 тыс. экз. Ц. 1 р. 45 к.

На здымку: сцэна з новага спектакля Мінскай студыі тэлебачання «Семрашаль» па п'есе А. Таўстогі. У ролях: Стара — артыст А. Кістаў, Драгалецкі Васіль Пятровіч (злева) — артыст Я. Карнавуху. Фота Я. Алхімовіча.

Прадавец кнігі Галіна Чавусова

Ля кніжных паліц заўсёды ёсць пакупнікі. Вось трактарыст Васіль Чайка са сваімі сябрамі падбірае навінкі літаратуры па рамонту сельскагаспадарчых машын, па вырашчванню высокіх ураджаў кукурузы, тэхнічных і аградычных культур. Рослы хлапец, паглядзеўшы ў запісную кніжку, амаль шпатам сцяпаў у Васілю.

— А дзе тут літаратура па дамаўдству? Пацудзіце гэтыя словы, прадаўшчыца Галіна Чавусова запрашае хлопцаў у другі аддзел:

— Вось на гэтых паліцах энцыклапедыя, што вам патрэбна.

І тут жа Галіна прамаўляе «Дамаўдства». «Кнігу дарыць парад». Паведаванні самі выбіраюць патрэбныя кніжкі і дзякуючы прадаўшчыцы за ўвагу да пакупнікі.

Чацвёрта наведваюць кніжны магазін школьнікі. Прышлі сюды вучанцы шостага класа Валя Рубеўская і Святлана Скудная, каб набыць новыя паштоўкі з рэпрадукцыямі карцін рускіх мастакоў.

У аддзеле сельскагаспадарчай літаратуры ажыццелена разнаўдзельная кукурузаводы, брыгадыры палюводчых брыгад, калгаснікі, бухтаратары.

— Мне патрэбна падручнік па эканоміцы сельскай гаспадаркі. Ні дзе не магу знайсці, — гаворыць адзін з пакупнікоў.

— Вось там, у аддзеле эканамічнай літаратуры ўсё патрэбнае энцыклапедыя, — чуюцца адказ прадаўшчыцы.

Кіраўнікі кніжных магазінаў кожны дзень наведваюць не адна асобна — людзей. І калі хто сюды ўжо зашоў, дык без кніжкі не выйдзе. Увагу пакупнікоў прыцягвае ў магазіне добра аформленая кніжная вітрына. На паліцах літаратура расставлена па тэматычных раздзелках. Пакупніку прадставіць багаты і разнастайны выбар твораў класікаў марксізма-ленінізму, кніг па гісторыі і эканоміцы, твораў класікаў рускай і замежнай літаратуры, савецкіх пісьменнікаў.

Пасля заканчэння дзесяці класаў Галіна Чавусова паступіла вучыцца ў Гродзенскую кааператыву школу. Там яна закончыла аддзяленне кнігі. Вось ужо другі год яна працуе ў Кіраўскім кніжным магазіне. Галіна адразу натрапавала ад кіраўнікоў райназначэнняў, каб тыя далі згоду перавесці магазін на беспрылавачны ману, які закранае праблему барацьбы з алкагалізмам.

За мінулы год раённая бібліятэка правяла канферэнцыю чытачоў па кніжках «Браты Ярышоў», «Цудатворная», «Канец легенды».

Гураўская раённая бібліятэка правяла канферэнцыю чытачоў па раманы «Вяртанне ў жыццё» Г. Шапінна. Чытачы, якія выступілі на канферэнцыі, Ф. Саўко, М. Шульга, І. Микота і іншыя далі высокую ацэнку гэтай ра-

гандалі кнігай. І яе ахвотна падтрымалі.

Мы звярнуліся да Галіны Чавусовай, каб яна расказала нам аб сваёй працы.

— Хваліцца ранавата. Але поспехі ёсць. — адказвае яна. — Замест двух прадаўшчы кнігі чыпер працуе адна. Даведзены адзін магазін не толькі выконвае, але і перавыконвае. У чэрвені, напрыклад, замест 24 тысяч рублёў прададзена кніг на 33 тысяч рублёў. У апошні час амаль кожны месяц на 2,5—3 тысячы рублёў прададзена літаратуры больш, чым прададзена пачам.

Галіна Чавусова не абмяжоўвае сваю дзейнасць толькі ў магазіне. У выхадныя дні яе часта можна бачыць з кнігамі на калгасных рынках у Кіраўску і ў Бабурыску, на раённых сходах і нарадах, у Жаліцкім сельскагаспадарчым тэхнікуме і ў сярэдніх школах.

Галіна з першых дзён сваёй працы пачала шукаць пашататных прапагандыстаў кнігі. Гораца падтрымалі яе просьбу вучні старажытных класаў, настаўнікі, работнікі культурна-асветных устаноў, калгаснікі. 25 кнігагодзі толькі за жыццё, і перасягнуў гэтага года прадаўшчыца разнастайнай літаратуры на 10 тысяч рублёў.

Гэтыя ўдзел яны прышлі ў і правадзены месячнікае работнікі Жаліцкай бібліятэкі больш чым на працягу літаратурна-рабятнага тав. Баўрышчэ. Распаўсюдзіла кніг на 1000 рублёў, а калгасніца тав. Кавер'яноўна — на 600 рублёў.

Прадавец кніжкінага магазіна павінен не толькі культурна гандляваць, але і ведаць тое, што людзям прадае. Гэта добра памітае Чавусова. Яшчэ ў час вучбы ў сярэдняй і гандлёвай ліколах яна многа працявала мастацкіх твораў, знаёмілася з палітычнай і тэхнічнай літаратурай.

Валікі пошты пакупнікоў на сельскагаспадарчую літаратуру. Галіна ўдзельна гэта і, перш чым прапанаваць навінкі, пачала знаёміцца з імі па аналізах і рэцэнзіях, якія з'яўляюцца ў перыядычным друку.

Дзякуючы прычынах над сабой і ўмелай арганізацыі гандлю, Галіна Чавусова зрабіла многа, каб палепшыць распаўсюджванне кніг сярод насельніцтва.

І. АЛЕКСЯЕВІЧ.

Першая п'еса Я. Міровіча

Пачатак драматургічнай творчасці Я. Міровіча цесна звязаны з падзеямі 1905 года. Рэвалюцыйная хваля, якая абудзіла ў многіх грамадскіх пацудзі і патрабавала вызначыць свае адносіны да існуючага ладу, да свабодалюбных імкненняў народа, была тым штуршком, што прымуціў Я. Міровіча ўзяцца за пера драматурга. Яшчэ ў юнацтве ён спрабавае свае сілы, піша п'есу, але гэта быў толькі дзіцячы вопыт. Разнастайнасць інтарэсаў рэжысёра і акцёра Міровіча, багаты сінтэзны вопыт, добрае веданне законаў сцэны і галоўна, высока развіты грамадскі інтарэс, дэмакратызм і гуманістычнасць поглядаў абумовілі тое, што ў абстаноўцы агульнага рэвалюцыйнага ўздыму ён спрабавае выказаць у п'есе свае адносіны да навакольных падзей.

10 лютага 1906 года ў Галоўнае ўпраўленне па справах друку ў Пецярбургу паступіла прашэнне «дзівіскага» мяшчаніна Яўсея Афінагенавіча Дунаева» накіраваць да прадстаўлення п'есы «Алексуны» (сцэны ў 4-х дзеях). Гэта і была першая спроба Я. Міровіча ў галіне драматургіі.

Аднак п'есу забаранілі цызура і яна п'яццацца тры гады пражыла ў архівах. Захаваўся рапарт цызура, дзе прыводзіцца прычына забароны: «Сцэны гэтыя прысвечаны выкрываючы згаістычных жаданняў «апекуноў», г. зн. старажытных, якія ставяць усялякі перашкоды дабраўтварэнні і ўзвышэнню дзейнасці моладзі, заклікаючай аб ішчасці народа».

У далейшым выпадку «апекунамі» маладога студэнта-рэвалюцыянера Мікалая Старынава з'яўляецца яго брат афіцэр. Башка, адстаўны бюракрат, прыхільны «парадку», іншыя інтарэсы правяцкага класа; дзядзька — вядомы стары, які тры гады на сцэне спрабаваў з'явіцца сваю выхаванку; старэйшы брат — афіцэр, хоць і з'яўляецца, што ён ставіць асабісты перакананні вышэй за ўсё, не што іншае, як сляная зброя ўрада, па загаду якая ён падаўляе народнае паўстанне, Мікалай Старынаў — рэвалюцыянер — надзелены аўтарам разнастайнымі дабрачыннасцямі як па сваіх маральных перакананнях, так і па сваіх грамадскіх інстыктах. Ён, вядома, падвяргаецца праследаванню з боку ўрада і перад гледачамі разгортаецца карціна вобсыку, які ро-

біць у яго кватэры і які заканчваецца армістам героя.

З прычыны агульнай тэндэнцыі п'есы — увелічэнне бескармыслай рэвалюцыйнай дзейнасці моладзі і супрацьпаставленне ёй бяздольных дзеянняў урада і яго прыхільнікаў — сцэны гэтыя не падлягаюць дазволу да прадстаўлення».

Трэба сказаць, што цэнзар правільна вызначыў асноўную ідэйную накіраванасць п'есы. У ёй мы бачым выразны пратэст супраць эксплуатацыі чалавека, супраць тых, хто жыццёва працуе на працу народа. З п'есы паўстае твар драматурга, чалавека перадавых дэмакратычных поглядаў, які выступае за справядлівасць чалавечых адносін.

Вуснамі Мікалая Старынава Я. Міровіч асуджае існуючы парадок: «Мікалай (перабываючы). Дазволь!.. Што ты падраўмаваеш пад словам антыўрадавыя партыі?»

Пётр. Гэта значыць, якія праводзяць погляды супраць існуючага становішча.

Мікалай. Або, інакш кажучы, у шкоду задаволеным і сытым адзінакам і на карысць шматлікім народу, які пакуе ад іх. Дзіа хіба гэта злаячынства? Вось вы, дзядзька, разумець гэтыя словы ў скажонам сэнсе або, больш правільна, як загадае вам разумець людзьмі, у якіх дзёў у жыцці: толькі б елася ды пілася, а да астатніх нам справы няма!»

Драматург стварыў у п'есе шэраг цікавых вобразаў. У першую чаргу гэта Мікалай Старынаў, цвёрды і прыгожы чалавек, багітасны да ворагаў і спадатылі да сяброў. Ён самаздана займаецца прапагандай рэвалюцыйных ідэй. Яго перакананні не пацеснілі ні свара з башкам, ні турэмнае зняволенне. Упэўненасцю ў перамозе рэвалюцыі гучаць яго словы ў канцы п'есы: «І я чакаю... чакаю і шпета веру ў той блізкае час... калі пад магучым уларам сякеры гэтае старое рухне і на месцы яго ўзнікнуць новы, моцны і для ўсіх зручны дом».

Імкненне Мікалая Старынава выраваць з-пад уціску «апекуноў» — гэта не толькі жаданне лэйсі супраць кансерватыўных сямейных адносін. Аўтар паказвае, што ёсць яшчэ адзін галоўны «апекун» — царская ўлада, вызваліцца ад якой неабходна.

Цэнтральны дзяржаўны гістарычны архіў. Ленінград, фонд 776, вопіс 26, адз. хав. 25, л. 33 ад.

Алег САННІКАУ.

НА ВАСЮЛЫМ СТУДЭНЦЫМ...

У Інстытуце механіцы і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі уста праводзіцца абмеркаванне навуковых ацэнак эканоміі нашай краіны. Пецярбургскі Інстытут дзяржаўнага інстытута п'есы з'яўляюць абмеркаванне тэарэтычных праблем з культурнымі і карысным апачыткам студэнтаў.

Надаўна апачытае азіян з такіх вечаў. Пасля тэарэтычнага даклада дэкана факультэта электрыфікацыі Б. Дойнава студэнт наладзіў канцэрт. На сцэне выступіў Васіль Буйнак. Ён працягваў свае вершы Роза. Ельмавіч выканаў азербайджанскія народныя танцы. Салісты Яўгені Забела і Валіяцін Стэпаны праспявалі рускія і беларускія песні.

Выступіў аркестр народных інструментаў пад кіраўніцтвам студэнта трэцяга курса Алісейкі. Пасля канцэрта былі наладжаны танцы, разыгрывалася латарэя.

В. АЛІФЕР.

Вечар дзяўчат

Гасцінна расчыненыя дзверы гарадскога Дома культуры. Святочна прыбраныя фая, пакі. Тут маўрыскі аркестр «Радзіма» і «Пераможан» праводзіць вечар дзяўчат. Пасярэдзіне глядзельнай залы стаіць стол, накрыты белым вышываным абрусам, на ім вядоны букет кветак. За сталом — перадавыя работніцы арцель, госні.

З уступным словам да прысутных з'яўляецца выдатная вучыца студэнтка Мазырскага педінстытута Вольга Быхаўцова. Яна заклікае дзяўчат аддаць свае сілы і веды дзеля таго, каб квітнела наша Радзіма. Затым прысутныя запрашаюцца ў глядзельную залу на канцэрт мастацкай самадзейнасці.

Пасля канцэрта арганізоўваюцца танцы, гульні, атракцыёны. Вечар дзяўчат прайшоў цікава і весела. Гэта яшчэ адно добрае мерапрыемства, якое правёў гарадскі Дом культуры.

І. ТАРАСКУК.

Многаактовыя спектаклі на калгаснай сцэне

У час падрыхтоўкі да агляду калгаснай і саўгаснай мастацкай самадзейнасці і саўгаснай створана каля 50 новых драматычных калектываў. Творча ўдзельнічалі многія драматычныя ўстаноўкі з іх пераходзіць да пастаюккі многіх асабных п'ес. Спектакль па п'есе І. Шапінна «Не верце шчыны» падрыхтаваны самадзейнымі артыстамі калгаса Імя Лейна Краснопольскага раёна. Са спектаклем «Машка» Я. Міровіча выступіў на аглядае калектыв калгаса «Праўда» Мясніслаўскага раёна. Калектывам Ветухнаўскага сельскага клубна Касцюковіцкага раёна пастаўлены спектакль «Жаніцьба» па п'есе М. Гогаля.

У РЭДАКЦЫЮ ГАЗЕТЫ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Прашу праз Вашу газету перадаць маю сардэчную падаўку ўсім арганізацыям, калектывам і асабным таварышам, якія праслалі мне вышыванні ў сувязі з трыццацігоддзем майёй творчай дзейнасці і шасцідзясяцігоддзем з дня нараджэння.

Цімох СЯРГЕЙЧЫК.

Віцебск.

Поспех Аляксея Грабенюка

Не, Аляксей Грабенюк не шкадуе, што даўшы такую прафесію. Вось ужо траціна год ён дзейнічае кар'ерна для сельскай паштоўкі і каля дараг аб'езду за гэты час.

Цяпер ён працуе на маршруце Клейнікі — Паскі — Неплі — Цераво. Нягледзячы на ​​непагоду, Аляксей заўсёды ў вызначаны час праяжджае на месца.

Вось Клейнікі. Тут пачынаецца маршрут Грабенюка. На лютым месцы высокі шчыт рэкламы фільмаў. Кінамаханік трымае пэсуну сувязь з актывам калгаса. У Клейніках, напрыклад, на лапаму Грабенюка прыйшоў малады калгаснік Васіль Асцянюк. Ён добры арганізатар, карыстаецца павагай таварышаў, умее малаваць.

Прамільнікі на экране апапніа кадры кінакарціны. Але перш чым глядачы паспелі паўставаць са сваіх месцаў, наперад выйшаў Аляксей Грабенюк. Ён пачытае, ці ёсць зразумела ў фільме. Затым яшчэ раз нагадае глядачам, калі і якая карціна будзе ісці ў наступны раз.

Як тут не сказаць кінамаханіку: дзякуй! І хіба можна не паглядзець новы кінафільм?

Усім гэтым тлумачацца поспехі, якіх дамагаецца Аляксей Грабенюк. Жывіць і верасць, напрыклад, былі самымі няўдалымі для сельскіх

кінамаханікаў Боецкага раёна. Сей-дзё, што іх не справіўся са сваімі пашанцамі, А. Грабенюк не толькі выканаваў, але і перавыканаў, прычым па ўсім вышываным — і па фінансавым абору і па апачытках сенажаў і па апачытку гледачоў.

За нашай гутаркай і Грабенюком уважліва сочыць малады бялявы хлопца.

— Гэта мой новы матарыст. — тлумачыць Аляксей.

Аказваецца, у 1959 г. кінамаханік прапанаваў з другім матарыстам, а ў лютым часе дама ўзяць тропка.

— Не, не. — спамятае і сказаць нам Грабенюк, — не падумаеце, што Віктар Ляўчук — дзевяны матарыст. Ён, як і яго папярэднік, вельмі добры хлопца, кемлівы, акуратны.

Высвятляецца, што Аляксей Грабенюк, будучы вопытным кінамаханікам, ні ад каго не ўтойнае сваё ведаў. З калгасных хлопцаў, выпускнікоў сельскіх школ, ён сам падбірае сабе матарыстаў, вучыць іх. За апапніа час ён падрыхтаваў чатырох матарыстаў.

Не заўсёды раёныя і добрыя сельскія дарогі, але ніколі не стоміцца на іх Аляксей Грабенюк, кінамаханік-аўтуіст.

А. МАКАРАУ.

Брэсцкі раён.

3 замежнай пошты

ПРАБЛЕМЫ РАМАНСКОЙ ЦЫВІЛІЗАЦЫІ

Акадэмія навуў Румынскай Народнай Рэспублікі разам з нацыянальнай камісіяй Румыніі па справах ЮНЕСКА арганізавала янаўна ў Бухарэсце міжнародны навуковы сход па праблемах раманскай цывілізацыі, літаратуры і мовы. У рабоце сходу прынялі ўдзел спецыялісты з дзеятнасці краін Еўропы і Амерыкі. Амерыканцы даклады: «Уклад раманскай цывілізацыі ў сучасную культуру», «Праблемы раманскай цывілізацыі ў краінах Латвійскай Амерыкі», «Агульны рысы развіцця мастацтва ў раманскіх народаў», «Сучасныя праблемы гісторыі раманскіх літаратур». «Новыя лінгвістычныя атласы раманскіх моваў» і інш.

Прашы сходу ўважліва ў свет асобным выданнем у сакавіку 1960 года.

САВЕЦКІЯ ПАДРУЧНІКІ НА ВІСТАУЦЫ У МАДРЫДзе

Жыжары Мадрыда ўпершыню атрымалі магчымасць пазнаёміцца з падручнікамі савецкіх школ. Гэтыя кніжкі знаходзіліся на выстаўцы падручнікаў школ другой ступені розных краін свету, якая была арганізавана ЮНЕСКА і Міжнародным бюро асветы ў залах Нацыянальнай бібліятэкі ў Мадрыдае.

СЕМИНАР БІБЛІЯТЭКАРУ ЗАХОДНЯЙ АФРЫКІ

У лістападзе гэтага года ў Дакары праведзены семінар работнікаў бібліятэкаў.

Галоўным рэдактар Янка ШАРАХОЎСКІ. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗІЎ, Аляксандр БУТАКОЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадзь МАРЦІНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ПРЫХОДЗЬКА, Раман САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОЎ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць два разы на тыдзень: у сераду і суботу.

Канферэнцыя чытачоў

Тураўская раённая бібліятэка правяла канферэнцыю чытачоў па раманы «Вяртанне ў жыццё» Г. Шапінна. Чытачы, якія выступілі на канферэнцыі, Ф. Саўко, М. Шульга, І. Микота і іншыя далі высокую ацэнку гэтай ра-

ману, які закранае праблему барацьбы з алкагалізмам.

За мінулы год раённая бібліятэка правяла канферэнцыю чытачоў па кніжках «Браты Ярышоў», «Цудатворная», «Канец легенды».

Г. Шапінна.

І. АЛЕКСЯЕВІЧ.

В. АЛІФЕР.

В. АЛІФЕР.